

Aan de gemeenteraad van Albrandswaard

Uw brief van:	Ons kenmerk:	72999
Uw kenmerk:	Contact:	De heer W.M. Goudzwaard
Bijlage(n):	Doorkiesnummer:	14 0180
	E-mailadres:	w.goudzwaard@bar-organisatie.nl
	Datum:	11 juni 2019

Betreft: Raadsinformatiebrief Essentaksterfte Albrandswaard

Geachte raadsleden,

In de landelijke en regionale media staan regelmatig artikelen over de boomziekte essentaksterfte. Ook onder de essen van de gemeente Albrandswaard komt deze ziekte voor. Om u een beeld te geven van de ernst van de aantasting en hoe wij daar in het beheer mee om gaan, sturen wij u deze brief.

ESSENTAKSTERFTE EN ESSEN IN DE OPENBARE RUIMTE VAN DE GEMEENTE ALBRANDSWAARD

Essentaksterfte is een schimmelaantasting van het vals essenvlieskelkje die in heel Europa taksterfte veroorzaakt in essen. De schimmel verspreidt zich over grote afstanden via sporen door de lucht. De ziekte begint als bladaantasting aan de uiteinden van de twijgen (foto 1) en trekt van daaruit verder de boom in. De aantasting vervolgt dan naar de takaanzet en is te herkennen aan donkere verkleuringen in de bast (foto 2). Wanneer de aantasting zich uitbreidt rond de tak, sterft het deel van de tak af. Essentaksterfte is dan ook te herkennen aan een groot aantal jonge afgestorven takken (foto 3). Over het algemeen gaan de aangetaste bomen niet direct dood aan deze ziekte maar de esthetische waarde wordt wel minder. Wel is er een verhoogd risico op (zorgplichtig) dood hout en aantasting van houtrotveroorzakers als honingzwam.

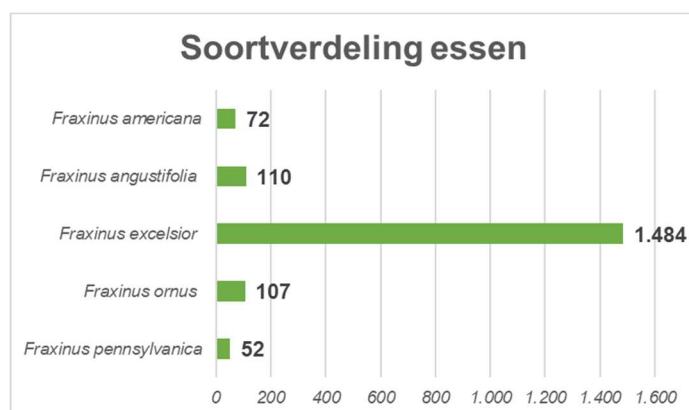

De gevoeligheid voor essentaksterfte is afhankelijk van de soort en cultivar. Er zijn soorten en cultivars die bijna geen aantastingen laten zien. Zo is de treur-es (*Fraxinus excelsior* 'Pendula') zeer gevoelig, terwijl de cultivar *Fraxinus excelsior* 'Atlas' momenteel gezien wordt als een van de meest resistente essensoorten.

Betreft: Raadsinformatiebrief Essentaksterfte Albrandswaard

De gemeente Albrandswaard beheert meer dan 13.500 bomen waarvan 1.825 essen (verdeeld over 5 soorten en 15 cultivars.) Zoals te zien in de grafiek komt de gewone es (*Fraxinus excelsior*) het meest voor in Albrandswaard. Deze soort is vaak als laanbeplanting aangeplant zoals op de Essendijk en langs de Schroeder van der Kolklaan. De reden van deze grootschalige aanplant ligt in het feit dat de es een inheemse boomsoort is en veelal is aangeplant als vervanger van door iepziekte getroffen iepen.

MONITORING AANWEZIGHEID EN ONTWIKKELING ESSENTAKSTERFTE IN DE GEMEENTE ALBRANDSWAARD

Helaas is de essentaksterfte de gemeente Albrandswaard niet voorbij gegaan. De eerste aantastingen dateren uit 2012. Dit blijkt uit een quickscan die in 2014-2015 is uitgevoerd. Daarbij zijn op 12 locaties verspreid door de gemeente (zie onderstaand overzicht) zo'n 50 essen gecontroleerd.

De conclusie van de quickscan was dat op een aantal onderzochte locaties essentaksterfte is aangetroffen. Daarnaast bleek dat in 2015 het percentage aangetaste twijgen op diverse locaties was toegenomen ten opzichte van het groeiseizoen 2014. Omdat het belangrijk is zicht te krijgen op het tempo waarin de aantasting zich ontwikkelt, is in de periode 2016-2018 ieder jaar de aantasting gemonitord.

Uit die monitoring blijkt dat op 10 van de 12 onderzochte locaties essentaksterfte is aangetroffen. In onderstaande tabel staan de gemiddelde aantastingspercentages per locatie in de periode 2014-2018.

Locatie	Quickscan voorjaar- 2014	Monitoring aug-2014	Monitoring mei-15	Monitoring aug-2015	Monitoring aug-2016	Monitoring aug-2017	Monitoring aug-2018	Vershil tov 2014
1	1,7%	1,7%	2,5%	2,5%	2,0%	0,0%	0,0%	-1,7%
2	1,7%	1,9%	1,9%	1,9%	3,6%	2,5%	2,5%	0,8%
3	1,7%	1,7%	1,7%	1,7%	27,5%	20,0%	27,5%	25,8%
4	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,3%	0,8%	0,4%	0,4%
5	0,0%	1,3%	0,8%	1,3%	0,2%	0,8%	0,6%	0,6%
6	3,1%	9,2%	9,2%	11,7%	7,6%	1,9%	3,9%	0,8%
7	2,5%	10,8%	17,8%	24,7%	21,4%	5,8%	21,4%	18,9%
8	1,7%	2,3%	2,3%	2,3%	4,3%	0,4%	2,3%	0,6%
9	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%
10	0,0%	1,3%	1,3%	1,7%	2,5%	1,3%	1,3%	1,3%
11	1,3%	1,9%	2,1%	2,1%	2,3%	2,5%	3,5%	2,2%
12	4,8%	5,0%	9,8%	14,6%	31,9%	14,6%	21,3%	16,5%

Zoals te zien zijn de resultaten heel wisselend. Zo is de eerder aangetroffen aantasting op locatie 1 (Albrandswaardseweg) in 2018 niet meer aangetroffen. Hier was sowieso sprake van een lichte aantasting en het vermoeden is dat de aangetaste takken zijn weggesnoeid tijdens het uitvoeren van het regulier onderhoud.

Verder valt op dat op locatie 9 (Onyxlaan) nog nooit een aantasting van essentaksterfte is gezien en dat op het merendeel van de locaties de percentages relatief laag zijn en is geen sprake van een forse toe- of afname.

Drie locaties vallen op. Zo is op locatie 3 (Dorpsstraat) vanaf 2016 de aantasting flink toegenomen. Precieze oorzaak is onduidelijk; deze locatie bevat maar 1 onderzoeksboom waardoor sprake kan zijn van een negatieve uitschieter in plaats van een gemiddelde. Het hogere aantastingspercentage bij de bomen op locatie 7 (sportpark De Omloop) ligt waarschijnlijk aan het feit dat de bomen de afgelopen jaren niet zijn gesnoeid (was boomtechnisch gezien overigens ook niet nodig). De 16,5% op locatie 12 (Dorpsdijk) komt op het conto van één boom die een slechte conditie heeft. Zo slecht zelfs dat onze externe adviseur bij de laatste reguliere boomveiligheidscontrole (dd. 08-04-2019) het advies heeft gegeven deze boom te vellen.

HOE GAAN WE VERDER MET ESSENTAKSTERFTE IN DE GEMEENTE ALBRANDSWAARD

Als boomeigenaar hebben wij een zorgplicht voor onze bomen (BW6 art. 6.162). Aan deze zorgplicht geven wij invulling door alle bomen minimaal 1x per 3 jaar te laten controleren door een externe deskundige. De snoeimaatregelen die uit die inspectie komen, voeren wij uit. Ook als geadviseerd wordt om een boom te rooien –ongeacht de boomsoort– wordt de boom gekapt. Van de 123 bomen die bij de inspectie in 2018 het advies ‘vellen’ kregen, zaten 15 essen (waarvan 10 met een duidelijke link naar essentaksterfte).

Als er voldoende groeiruimte beschikbaar is, wordt op dezelfde locatie een nieuwe boom terug geplant. Door de essentaksterfte zijn we heel terughoudend met het aanplanten van essen. Wel streven we naar het aanplanten van meer verschillende boomsoorten. Diversiteit aan boomsoorten maakt je als gemeente immers minder kwetsbaar bij boomziektes zoals essentaksterfte. Overigens is

Betreft: Raadsinformatiebrief Essentaksterfte Albrandswaard

dit makkelijker gezegd dan gedaan. Bomen die niet gevoelig zijn voor één of andere ziekte, hebben in het stedelijk gebied zo weer hun eigen grillen en eigenaardigheden (luizen in lindebomen, eikenprocessierups in eiken, zaadjes van berken, katjes van elzen, pluizen van populieren, vruchten uit lijsterbessen, om nog maar te zwijgen van oppervlakkig wortelende bomen en massa's blad of schaduw).

Op dit moment geven de resultaten van de monitoring geen aanleiding om op grote schaal essen planmatig te vervangen. De aanwezigheid van een ziekte of aantasting is immers niet direct reden om planmatig bomen te vervangen. Dat gebeurt als bomen aan het eind van de levensduur zijn (aan het aftakelen zijn), bij integrale (weg)reconstructies, als ze een gevaar vormen voor de leef- en woonomgeving of als er sprake is van ernstige beheerproblemen. Momenteel is van al deze zaken geen sprake, dus zijn de aantastingen niet zodanig dat op grote schaal essen vervangen moeten worden.

Wel wordt bij integrale herinrichtingsprojecten kritisch gekeken of bestaande essen wel duurzaam zijn te handhaven. Uitgangspunt daarbij is dat de toekomstverwachting van de essen ten minste gelijk is aan de verwachte levensduur van de herinrichting. Eerlijk gezegd is de praktijk wel dat bij dergelijke projecten weinig tot geen essen blijven staan.

De deskundigen zijn het er over eens dat de aantastingspercentages vermoedelijk toe zullen nemen en dat essentaksterfte zich verder zal ontwikkelen. Om zicht te krijgen op de snelheid van deze ontwikkeling, gaan we de komende jaren door met monitoren. Om de betrouwbaarheid van de monitoring te vergroten, zullen meer bomen en meerdere locaties in de monitoring worden opgenomen. Ook stichting Bomenridders Albrandswaard houden wij op de hoogte van de uitkomsten van de uitgevoerde monitoringsonderzoeken. Eerder uitkomsten van de monitoringsonderzoeken zijn ook met hun gedeeld.

Tot slot volgen we met grote belangstelling de resistentieonderzoeken van de verschillende soorten en cultivars. Wageningen University & Research is daar op dit moment druk mee. Van niet aangetaste essen worden takjes geknipt en vervolgens gestekt. De stekken worden daarna bewust geïnfecteerd met de ziekmakende schimmel om te kijken of ze echt resistent zijn. Hieruit ontstaan dan mogelijk nieuwe generaties resistente essen die deze soort voor het Nederlandse landschap en de Albrandswaardse openbare ruimte kunnen behouden. Feit is wel dat dergelijke infectieproeven veel tijd kosten waardoor op korte termijn nog geen resistente essen beschikbaar zullen zijn.

Met vriendelijke groet,

het college van de gemeente Albrandswaard,
de secretaris, de burgemeester,

Hans Cats

drs. Hans-Christoph Wagner